

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่เนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา

1. หน่วยงานรับผิดชอบ

1.1 หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2 หน่วยงานบูรณาการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/นโยบาย

2.1 ความเชื่อมโยง : ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม

2.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนย่อยของแผนแม่บท แผนแม่บท 15 พลังทางสังคม ประเด็นแผนย่อย 4.1.1 การเสริมสร้างทุนทางสังคม

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

2.4 นโยบายหลักด้านที่ 1 น้อมนำแนวทางพระราชดำริและ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

3. หลักการและเหตุผล

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่เนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการซึ่งพัฒนาต่อเนื่องมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 11 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2525 เป็นเขื่อนดินสูง 14 เมตร ความจุเก็บกักน้ำ 700,000 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ได้รับประโยชน์ 3,000 ไร่ และได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่เนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นตามรูปแบบของกรมชลประทาน เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2532 หมายเลขทะเบียน 270304-32-20-0035

โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่เนื่องมาจากพระราชดำริ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2551 พื้นที่ 57-1-36 ไร่ โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงเยี่ยมและเปิดโครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ที่บ้านทุ่งกระเทียม เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552 เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อสร้างแปลงต้นแบบการเกษตรสำหรับการเรียนรู้ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกร

ส.ป.ก. เข้าร่วมโครงการฯ มาตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินการพัฒนาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน และพัฒนาพื้นที่สาธิตภายในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ จำนวน 3 ไร่ เพื่อสาธิตการปลูกพืชหลังนา ผักสวนครัว ผักพื้นเมืองหลายชนิด เช่น ปลูกชะอม มะม่วง กล้วยน้ำว้า ข้าว ถั่วลิสง แผลง ไข่ พืชสมุนไพร สตอร์บอรี มัลเบอร์รี่ เป็นต้น และมีการรวมกลุ่มเลี้ยงสุกรโดยมีการบริหารจัดการแปลงตามศาสตร์ของเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ค้นพบว่า เจ้าหน้าที่ที่สามารถพัฒนาได้เพียงกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มเท่านั้น เนื่องด้วยบริบทและภูมิศาสตร์การตั้งที่อยู่อาศัยของเกษตรกร โดยจะพบว่าการพัฒนาแปลงสาธิตเพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเรียนรู้ฯ ได้ผลดีกับเกษตรกรที่มีที่อยู่อาศัยใกล้ ๆ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้จากแปลงสาธิตไปปรับใช้กับแปลงของเกษตรกรเอง มีการปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น

โดยเน้นปลูกแบบลดการใช้สารเคมีซึ่งดีต่อสุขภาพของเกษตรกรด้วยและถึงแม้ว่าเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบโครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่าเก็บน้ำห้วยไฟฟ้า จะได้รับการพัฒนา สามารถปรับตัวและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนและมีรายได้เสริมจากประกอบอาชีพทั้งในและนอกการเกษตร แต่เป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรของ ส.ป.ก. มิได้หยุดเพียงกลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้เท่านั้น ส.ป.ก. ต้องการขยายพื้นที่การพัฒนานอกไปในพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาที่หลากหลายตามความต้องการของเกษตรกร และกลไกการถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรต้นแบบสู่เกษตรกรด้วยกันจะเป็นแรงผลักดันส่งผลให้เกษตรกรรายอื่น ๆ นำแนวความคิดการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนที่เกษตรกรอาศัยอยู่ไปใช้กระทั่งเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสืบไป

4. วัตถุประสงค์

- 4.1 เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดรูปแบบการผลิตทางการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.2 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และมีพลังในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่เครือข่ายกิจกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 4.3 เพื่อสร้างแปลงต้นแบบการเกษตรสำหรับการเรียนรู้ โดยเน้นการทำเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก

5. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการ

เกษตรกร/ทายาทเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลลูกช้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา จำนวน 40 ราย

6. พื้นที่ดำเนินการ

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาเกษตรอ่าเก็บน้ำห้วยไฟฟ้าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลลูกช้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

7. วิธีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม

- 7.1 คัดเลือกเกษตรกร จำนวน 40 ราย
- 7.2 สำรวจความต้องการของเกษตรกร
- 7.3 จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร
- 7.4 คัดเลือกเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 10 ราย เป็นตัวแทนไปศึกษาดูงานในแปลงที่ประสบความสำเร็จ ทั้งที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ
- 7.5 สนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร จำนวน 40 ราย
- 7.6 คัดเลือกเกษตรกรตัวอย่าง และสนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน 1 ราย
- 7.7 พัฒนาแปลงสาธิตในพื้นที่ 3 ไร่
- 7.8 รายงานผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณในระบบ Google Sheets

7.9 ติดตาม ประเมินผลเกษตรกรตามแบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม

7.10 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการ

7.11 พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด/ส่วนกลาง

8. ตัวชี้วัด

8.1 เชิงปริมาณ : เกษตรกรเป้าหมายได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน 40 ราย

8.2 เชิงคุณภาพ : เกษตรกรเป้าหมายน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริงไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

8.3 ผลสัมฤทธิ์ : ร้อยละ 60 ของเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน เกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

9. งบประมาณ

1,088,420 บาท

10. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566

11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

11.1 พื้นที่ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีรูปแบบการผลิตทางการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

11.2 เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และมีพลังในการขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่เครือข่ายกิจกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

11.3 พื้นที่ดำเนินการเป็นต้นแบบการเกษตรสำหรับการเรียนรู้ โดยเน้นการทำเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก